

НАРЕДБА № 82 ОТ 22 ЮЛИ 2013 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯТА "КОМПЮТЪРЕН ГРАФИК"

В сила от 06.08.2013 г.

Издадена от Министерството на образованието и науката

Обн. ДВ. бр.69 от 6 Август 2013г.

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя Държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиването на квалификация по професията 213060 "Компютърен график" от област на образование "Изкуства" и професионално направление 213 "Аудио-визуални изкуства и техники; производство на медийни продукти" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията 213060 "Компютърен график" съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиването на трета степен на професионална квалификация за специалността 2130601 "Компютърна графика".

Чл. 3. Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3, т. 3 и 6 от Закона за професионалното образование и обучение се разработват учебни планове и учебни програми за обучението по специалността по чл. 2.

Раздел II. Съдържание на Държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определят професионалните компетенции в края на обучението по професията, които гарантират на обучаемия възможност за упражняване на професията 213060 "Компютърен график".

(2) Държавното образователно изискване за придобиването на квалификация по професията "Компютърен график" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);

2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДОИ по чл. 1 се определят и входящото минимално образователно равнище, описанието на професията, целите на обучението, резултатите от ученето, изискванията към

материалната база и изискванията към обучаващите.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и учебните програми за обучение по професията, действащи към влизане в сила на тази наредба, се прилагат до влизане в сила на учебните планове по чл. 3.

§ 2. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 3. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията "Компютърен график"		
Професионално направление:		
213	Аудио-визуални изкуства и техники; производство на медийни продукти	
Наименование на професията:		
213060	Компютърен график	
Специалност:		Степен на професионална квалификация:
213060 1	Компютърна графика	Трета

1. Входни характеристики

1.1. Изисквания за входящо минимално образователно равнище за ученици и лица, навършили 16 години

За придобиване на трета степен на професионална класификация по професията "Компютърен график" от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 ЗПОО, утвърден със Заповед № РД-09-413 от 12.05.2003 г., изм. и доп. със Заповед № РД-09-04 от 8.01.2004 г., Заповед № РД-09-34 от 22.01.2004 г., Заповед № РД-09-255 от 9.04.2004 г., Заповед № РД-09-274 от 18.02.2005 г., Заповед № РД-09-1690 от 29.09.2006 г., Заповед № РД-09-828 от 29.06.2007 г., Заповед № РД-09-1891 от 30.11.2007 г., Заповед № РД-09-298 от 19.02.2009 г., Заповед № РД-09-1803 от 29.10.2009 г., Заповед № РД-09-621 от 18.05.2010 г., Заповед № РД-09-1728 от 1.12.2010 г., Заповед № РД-09-748 от 13.06.2011 г., Заповед № РД-09-1805 от 9.12.2011 г., Заповед № РД-09-638 от 23.05.2012 г. и Заповед № РД-09-59 от 21.01.2013 г., актуализирана със Заповед № РД-09-182 от 25.02.2013 г., входящото минимално

образователно равнище е:

- за ученици - завършен седми клас при срок на обучение 5 години или завършено основно образование при срок на обучение 4 години, завършено основно образование или завършен клас от средното образование при срок на обучение до 4 години (за училищата по изкуствата) (рамкова програма В);

- за лица, навършили 16 години - завършено средно образование или придобито право за явяване на държавни зрелостни изпити (рамкова програма Е).

1.2. Изисквания за входящо квалификационно равнище или професионален опит

За лица с професионален опит по професията "Компютърен график" е необходимо да се организира професионално обучение, включващо усвояване на компетенции, които кандидатът за обучение не притежава. Съдържанието на обучението се определя след сравнение на компетенциите и резултатите от обучението, описани в държавните образователни изисквания (ДОИ) за придобиване на квалификация по съответните професии.

2. Описание на професията

2.1. Трудови дейности, отговорности, личностни качества, особености на условията на труд, оборудване и инструменти, изисквания за упражняване на професията, определени в законови и подзаконови актове (здравословно състояние, правоспособност и др.)

Компютърният график създава цялостно оформление на печатни, електронни и други продукти, като съчетава форми, цвят и принципи на композиция за постигане на определено визуално въздействие върху потребителите на продукта. Съвместно с други специалисти той участва в създаването на рекламни материали, интернет сайтове и мултимедийни продукти, като често резултатите от неговата работа определят и крайния успех на проекта.

Компютърният график създава и обработва изображения, както и отделни елементи за тях или ги трансформира от един формат в друг. Изработва печатни и електронни продукти и ги подготвя за отпечатване/електронна публикация. Съставя каталози и рекламни материали, комбинирайки текст и изображения. Изгражда фирмен стил (лого, запазен знак, визитки, бланки и др.). Компютърният график участва в разработката на цялостна концепция и дизайн на интернет сайтове, което включва изработване на елементи за тях, избор на цветове, теми и шрифт, определяне разположението на текста и изображенията и др.

Изпълнението на всички тези дейности с необходимото качество и срокове изисква от компютърния график да бъде организиран и отговорен, да има добри умения за комуникация и работа в динамична среда, да владее чужд език, да учи бързо и да притежава творчески и художествени способности, нестандартно мислене и креативност.

Компютърният график трябва да владее различни специализирани компютърни програми за работа с растрерна и векторна графика, чертане и анимация, да познава различните технологии за печат и форматите за публикация на електронно съдържание, да умее да работи с различни видове и формати графични изображения. Умението му да рисува добре и да познава въздействието на различните форми и цвят върху човешкото съзнание, различните шрифтове и техните особености, както и принципите за създаване на композиции са определящи за неговата успешна професионална реализация.

Работното място на компютърния график е оборудвано с компютърна конфигурация и помощни периферни устройства - скенер, таблет (устройство за преобразуване от хартиен в електронен формат чрез рисуване със специален писец върху изображението), принтер и др. Компютърният график може да реализира професионалните си умения в различни области - издателска дейност, реклама, уебдизайн, разработка на софтуер и др. Може да работи на трудов договор или като самонаето лице, което изисква от него познания в областта на предприемачеството.

2.2. Възможности за продължаване на професионалното обучение

След придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията

"Компютърен график" обучаваният може да продължи обучението си за придобиване на трета степен на професионална квалификация по професията 213050 "Компютърен аниматор" или на четвърта степен на професионална квалификация по професията 213090 "Аниматор", както и по друга професия от професионално направление "Аудио-визуални изкуства и техники; производство на медийни продукти", като обучението по общата и специфичната подготовка - единна за всички от професионалното направление, се зачита.

2.3. Възможности за професионална реализация съгласно Националната класификация на професиите и длъжностите в Република България (НКПД) 2011 г., утвърдена със Заповед № РД-01-931 от 27.12.2010 г. на министъра на труда и социалната политика, изм. и доп. със заповеди № РД-01-204 от 28.02.2011 г., № РД-01-426 от 30.05.2011 г., № РД-01-529 от 30.06.2011 г., № РД-01-533 от 30.06.2011 г., № РД-01-952 от 29.12.2011 г., № РД-01-586 от 6.07.2012 г. и № РД-01-1002 от 19.12.2012 г.

Придобилият трета степен на професионална квалификация по професията "Компютърен график" може да заема някои от следните длъжности от НКПД 2011: 2166-3008 Графичен дизайнер, 2166-3007 Илюстратор, 2166-3006 Уеб дизайнер, 2166-3005 Мултимедиен дизайнер, както и други подобни длъжности, допълнени при актуализиране на НКПД.

Лицата, придобили трета степен на професионална квалификация по професията "Компютърен график", могат да работят в студия за предпечатна подготовка, студия за видео- и кино-постпродукция, анимация и ефекти, във фирми, изготвящи обучителен софтуер или различни видове игри, рекламни къщи и др.

3. Цели на обучението

3.1. Цели на обучението по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава, спазва и прилага основните правила за здравословни и безопасни условия на труд;
- умее да работи в екип, като участва активно при разпределение на задачите, съдейства на членовете на екипа при изпълнението им и търси помощ от тях; носи отговорност;
- притежава общи знания за стопанското устройство на страната, разбира съществуващите икономически отношения, процеси и явления, свързани с дейностите в бранша;
- има общи знания за пазарните отношения (мястото и ролята на отделната личност, на фирмите, на институциите и държавата), разбира своята роля в дейността на предприятието, осъзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си;
- осъществява ефективни работни взаимоотношения с екипа;
- познава, разширява и прилага предприемаческите си умения в рамките на своята компетентност;
- владее чужд език на ниво, позволяващо му да осъществява ефективна устна и писмена комуникация по професионални и други теми;
- умее да формулира проблеми, задава въпроси, прави отчет за извършената работа, установява и поддържа делови отношения;
- познава трудовото законодателство, определящо неговия статут, права и задължения;
- съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията и целенасочено планира участието си в различни форми за продължаващо професионално усъвършенстване;
- демонстрира творчески идеи, подходи и умения;
- умее да намира информация в интернет, работи със специализирани програмни продукти и продукти за създаване на документи;
- спазва професионалната етика и има етично поведение.

3.2. Цели на обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионално направление "Аудио-визуални изкуства и техники;

производство на медийни продукти"

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и изпълнява специфичните правила за поддържане на безопасни условия на труд и използва личните предпазни средства при работа с графични компютърни системи и офис техника;
- познава и прилага професионално информационните и комуникационните технологии и обмена на графичните продукти;
- притежава основни знания и добра ориентация в историята на изкуството, различава и прилага поуките и резултатите от натрупания исторически опит;
- има задълбочени познания в областта на компютърната графика - пикселна и векторна, и познава възможностите ѝ за приложение;
- разчита и използва текстова и графична информация;
- умее да изпълнява административни дейности и процедури, свързани с обработка на графична информация, обмен и комуникации с графични продукти, работа със специална компютърна периферия, отчетност и контрол;
- характеризира различните видове печатни и електронни медии;
- умее да работи с различни видове периферни устройства - скенер, таблет, принтер и др.;
- прилага изискванията и принципите за изграждане на композиция.

3.3. Цели на обучението по специфичната за професията "Компютърен график" задължителна професионална подготовка

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- познава и прилага основните методи и техники в областта на рисунка от ръка (черно-бяла графика, перспектива, цветни техники и др.);
- прилага знанията и уменията за изграждане на рисунка, сложна композиция в дву- и тримерни форми;
- познава и прилага знанията, методите и техниките, описани в цветознанието и комбинаториката - както в рисунката от ръка, така и в компютърната графика;
- познава теорията на цвета и умее да прилага нейните закони, работи с характеристиките на цветовете, контраста, връзката между светлина и цвят и т.н.;
- познава и използва методите за визуализация и отпечатване с различни видове периферия;
- знае и умее да използва операционните системи и професионалния софтуер - растерни и векторни графични системи за създаване и обработка на висококачествени цифрови изображения;
- използва селекции, пластове, създава, редактира и манипулира обекти и специални визуални ефекти в растерните и векторните графични системи;
- може да пише скриптове за филтриране и обработка на обектите;
- познава компютърното моделиране и създава 2D и 3D модели, както и съпровождащата ги документация;
- познава принципите и методите на анимацията и озвучаването, предоставя необходимите възможности в работата на колегите си аниматори.

4. Резултати от ученето

Компетенции	Резултати от ученето
	Обучаваният трябва да:
Общи за професия код 213060 "Компютърен график"	

<p>1. Спазва и прилага правилата за здравословен и безопасен труд (ЗБУТ)</p>	<p>1.1. Знае правата и задълженията си и прилага основните правила за безопасна работа на работното място 1.2. Правилно и безопасно обслужва технологичното обзавеждане 1.3. Познава рисковите фактори при трудовата дейност и използва лични и колективни предпазни средства 1.4. Спазва правилата за пожарна и аварийна безопасност 1.5. Оказва долекарска помощ в случай на инцидент 1.6. Прилага правилата за опазване на околната среда от замърсявания 1.7. Прилага начините за ефективно използване на средствата на труда</p>
<p>2. Използва информационни и комуникационни технологии</p>	<p>2.1. Работи с компютър - въвежда, намира и съхранява графични данни 2.2. Намира и съхранява информация в компютъра, създава текст, графики, таблици, отчети и други документи и графични обекти 2.3. Ползва графични програмни продукти и съвременни информационни технологии в работата си 2.4. Познава и ползва интернет комуникациите</p>
<p>3. Демонстрира комуникационни умения</p>	<p>3.1. Осъществява комуникация на различни равнища, като познава управленската структура на фирмата 3.2. Осъществява ефективна комуникация при изпълнение на трудовата си дейност в работния екип 3.3. Води разговори чрез различни средства за комуникация 3.4. Представя в писмен вид молба, отчет, заявка и други административни документи 3.5. Попълва формуляри, изготвя справки, заявки, отчети, съставя протоколи, CV, молби и др.</p>
<p>4. Работи в екип</p>	<p>4.1. Формулира точно, организира и решава проблеми в работния екип 4.2. Участва при разпределяне на задачите, оказва съдействие и търси помощ от членовете на екипа 4.3. Изпълнява поставени задачи в съответствие с технологичните изисквания 4.4. Прави отчет и анализ на извършената работа 4.5. Преценява необходимостта от повишаване на своята квалификация и тази на членовете на работния екип и прави предложение</p>
<p>5. Притежава икономически знания и знания за трудово-правните взаимоотношения</p>	<p>5.1. Познава основите на управлението на икономиката в страната, разбира основни икономически понятия 5.2. Познава организацията на работата във фирмата, правомощията на длъжностните лица и необходимостта от точно прилагане на нормативните документи 5.3. Познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда и спазва договорните отношения между работодател и работник 5.4. Знае и спазва организацията на работното място</p>

	5.5. Знае системите за заплащане на труда, оперативната, статистическата и счетоводната дейност
6. Ползва чужд език	6.1. Владее специфичната за професията терминология 6.2. Осъществява комуникация на чужд език (говоримо и писмено) при изпълнение на професионалните си задължения 6.3. Ползва литература на чужд език (интернет, каталожна и др.) в работата си
7. Демонстрира предприемачески умения	7.1. Познава пазарните отношения, процеси, явления и извършва предприемачески действия 7.2. Познава мястото и ролята на отделните лица, фирми, институции и тази на държавата и показва умение да се съобразява с тях
8. Качествено изпълнява поставените задачи и осъществява самоконтрол на изпълнението	8.1. Познава системите за управление на качеството 8.2. Спазва изискванията за качествена работа, предписанията и графици 8.3. Познава и спазва изискванията за въведените работни документи: мониторингови програми; контролни листове; дневници за контрол; технологична документация; отчети; графици; инструктажни книги
9. Инсталира и настройва елементите на компютърната техника	9.1. Познава структурата на изчислителната система и общата структурна схема на компютъра и принадлежащите периферии, необходими при обработка на филм 9.2. Познава и използва съвременните аудио-визуални средства за обработка на информация 9.3. Разпознава разновидностите от компоненти на компютъра (входни, изходни и входно-изходни устройства) и разнообразието от компютри 9.4. Разпознава разновидностите от интерфейси и контролери (мрежова карта, Bluetooth, инфрачервен порт) и модеми
10. Обяснява действието и използва компютърна мрежа и интернет	10.1. Обяснява действието на компютърната мрежа и интернет 10.2. Работи в локална и глобална компютърна мрежа - интернет
Специфични за специалност код 2130601 "Компютърна графика"	

<p>11. Различава основните видове компютърна графика: пикселна и векторна, дву- или триизмерна и техните възможности за приложение</p>	<p>11.1. Познава същността и различава разновидностите компютърна графика: пикселна или векторна 11.2. Изгражда дву- или триизмерни сцени и модели 11.3. Използва цветовете и създава цветови модели 11.4. Изгражда композициите и изгледите, графични примитиви, мащабира, създава системи композиции, текстури, форми 11.5. Създава перспектива, тримерна илюзия, светлосенки, сцена и камера; обработва графика</p>
<p>12. Композира рисунка по реални обекти, модели и др.</p>	<p>12.1. Изобразява композиция от фигури в две измерения 12.2. Познава и използва видовете композиция на фигури в равнината 12.3. Различава близки и далечни планове в композицията 12.4. Изобразява композиция от равнинни фигури в различно положение по поставен сложен модел</p>
<p>13. Използва светлината при изобразяване на формата и разположението на предметите</p>	<p>13.1. Използва светлосянката като средство за изобразяване на композиция от форми 13.2. Изобразява собствена и хвърлена сянка - локален тон на предмета 13.3. Използва и изобразява различия в светлотоновата градация на формите</p>
<p>14. Изгражда сложна композиция</p>	<p>14.1. Отразява перспективни изменения 14.2. Коректно отразява обектите в преден и заден план 14.3. Спазва пропорциите в перспектива 14.4. Балансира и отразява взаимодействието между градивните елементи на композицията</p>
<p>15. Изобразява тримерни форми</p>	<p>15.1. Построява сложна композиция от предмети с основните средства на композицията 15.2. Работи в отворена и затворена композиция 15.3. Изобразява статична хоризонтална и статична вертикална композиция 15.4. Използва контраст и нюанс на формите и цвета - видове 15.5. Изгражда сложна динамична композиция</p>
<p>16. Изобразява форми в интериор и екстериор</p>	<p>16.1. Разпознава и прилага формите перспектива, архитектура, пейзаж, пространство (предмети в полет) 16.2. Използва мащаб, пропорция, илюзия - близки и далечни форми 16.3. Прилага и редактира цвят в пространството</p>
<p>17. Използва пространствените структури и структурната комбинаторика</p>	<p>17.1. Манипулира факторите, обуславящи правилното възприемане на формите 17.2. Инсталира и работи с оптичните илюзии</p>
<p>18. Прилага зависимостта на отражението на светлината от повърхността</p>	<p>18.1. Разпознава осветеност и яркост, яркост и светлота, белота и трайност на белотата 18.2. Разпознава ахроматичните цветове 18.3. Прилага връзката между светлината и формата на предметите</p>

19. Познава и прилага теорията на цвета	19.1. Владее параметрите на цвета 19.2. Познава и прилага физиологичните основи на науката за цвета 19.3. Използва физиологическото възприемане на цвета от очите 19.4. Прилага особеностите на виждането - аномално възприемане на цвета
20. Владее контрастите на цвета	20.1. Използва контрастите на цвета - едновременен контраст 20.2. Прилага знанията за граничния контраст 20.3. Управява неедновременния контраст 20.4. Отчита еднозначната индукция на цвета
21. Обработка цифрови изображения	21.1. Създава изгледи, оценява приложението и предимствата на този изглед 21.2. Прави настройка на менюта и клавишни комбинации от диалоговите кутии
22. Използва селекции в растерните графични системи	22.1. Създава и модифицира селекция с използване на съответните инструменти 22.2. Записва и зарежда селекции 22.3. Създава и коригира селекция с канали
23. Умее да рисува и ретушира в растерните графични системи	23.1. Работи с инструментите за рисуване - четка, молив, гума, и създава прости обекти 23.2. Работи с инструментите за ретуш и обработка на обект за промяна на цветовете, настройка на цветовия баланс на изображение чрез избор на подходящи опции и използване нивата на цветовете 23.3. Настройва цветовия баланс на изображение чрез използване на кривата за разпределение на цветовете в тоналния обхват и използване на режимите на смесване на цветовете при инструментите за рисуване и редакция 23.4. Създава и използва шаблони и различни видове градиентни запълвания 23.5. Настройва параметрите на експонацията и променя вида на илюстрацията 23.6. Създава собствени четки и настройва параметрите им
24. Създава и използва пластове в растерните графични системи	24.1. Създава и групира пластове 24.2. Използва отрязващи и маскиращи пластове 24.3. Създава пластови стилове 24.4. Избира и работи с множество пластове и групи пластове 24.5. Използва сценарии за редакция на свойствата на пласта
25. Използва филтри в растерните графични системи	25.1. Използва и прави настройки на филтрите за намаляване на шума, увеличаване на контраста и др. 25.2. Използва и прави настройки на филтрите за детайлизиране на изображението 25.3. Познава и използва функционалността на галерията филтри

26. Използва цветовите канали за прецизни цветови корекции и цветоотделяне	26.1. Прилага цветовите модели
	26.2. Редактира изображения в отделен канал
	26.3. Създава цветоотделки и настройва параметрите им
27. Познава изискванията и подготвя изображения за публикуване в WEB	27.1. Избира подходящ файлов формат за оптимизиране на илюстрацията за WEB 27.2. Създава илюстрации върху фон и с прозрачни очертания чрез използване на командата Save for WEB 27.3. Използва разрези на илюстрацията за оптимизиране за WEB 27.4. Използва пластове за създаване на анимирани изображения
28. Работи с векторните графични системи за създаване и обработка на висококачествени цифрови изображения	28.1. Отваря файл и осигурява пълноцветен и контурен режим на визуализация 28.2. Избира и премества, разтяга и свива обекти 28.3. Прави корекции на грешки, увеличава и намалява изгледа 28.4. Настройва параметрите на страницата
29. Редактира обекти и илюстрации във векторни графични системи	29.1. Чертае с криви на Безие 29.2. Прави избор на типа на възлите 29.3. Различава и използва гладки, симетрични и инфлексни възли 29.4. Добавя възли към обект и закръглява ъгли
30. Манипулира обекти във векторни графични системи	30.1. Използва пластове в илюстрацията 30.2. Подрежда обекти без пластов контрол 30.3. Използва специални символи 30.4. Използва подравняване на обекти 30.5. Използва мащабиране със запазване на оригинала
31. Векторизира растери във векторни графични системи	31.1. Познава и прави векторизация на растера 31.2. Вмъква векторизиран файл 31.3. Прави ръчно векторизиране 31.4. Познава автоматичното векторизиране
32. Познава и използва 3D моделирането в автоматизираните системи за проектиране	32.1. Използва готови 3D обекти за моделиране и дефинира изгледи 32.2. Създава нестандартни 3D обекти 32.3. Редактира твърдотелни модели: обединяване, сечение, отрязване
33. Работи с автоматизирани системи за създаване на реалистична компютърна графика	33.1. Познава алгоритмите за определяне на видими линии и повърхнини 33.2. Познава методите за описание на цвят
34. Познава и използва моделите на възприемане на цветовете	34.1. Работи с модели RGB, CMYK 34.2. Работи с модели HSV, HLS 34.3. Работи с модел CIE

--	--

5. Изисквания към материалната база

Обучението по теория и по практика на професията се провежда в учебен кабинет. Той се оборудва със съответните дидактически средства и материали, осигуряващи условия за провеждане на учебния процес и самостоятелна учебна дейност на всеки обучаващ.

Компютърната зала трябва да разполага с работно място за всеки обучаващ, оборудвано с компютърна конфигурация със специализиран софтуер.

6. Изисквания към обучаващите

Право да преподават теория и практика по професията "Компютърен график" - трета степен на професионална квалификация, имат лица с образователно-квалификационна степен "бакалавър" или "магистър" от професионални направления "Теория на изкуствата", "Обществени комуникации и информационни науки", "Изобразително изкуство" и други от Класификатора на областите на висше образование и професионалните направления, приет с ПМС № 125 от 2002 г. (обн., ДВ, бр. 64 от 2002 г.; посл. изм. и доп., бр. 94 от 2005 г.), със специалност, съответстваща на учебния предмет, който преподават.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за актуализиране на професионалните знания и умения.